

Asia: VN/35729/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi sosiaalihuoltolain ja siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Taustatiedot lausunnonantajalta

Edustan

Muu järjestö tai yhdistys

Lausunnonantajan lausunto

1 Onko ehdotus kokonaisuudessaan kannatettava?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti esityksen kannatettavuudesta?

Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto VALLI ry (jatkossa VALLI ry) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto ja nostaa esiin näkemyksiään asiassa. VALLI ry on vuonna 1953 perustettu valtakunnallinen vanhusalan asiantuntijajärjestö, jolla on 57 jäsenyhteisöä eri puolella Suomea. Jäsenyhteisöillä on vanhuspalvelutuotantoa ja /tai kansalais- ja vapaaehtoistoimintaa. VALLI ry:ssä edistämme ikääntyvien ja vanhojen ihmisten oikeuksia, osallisuutta ja hyvinvointia valtakunnallisesti. Tuemme toiminnassamme ikääntyneiden moninaisuutta, teknologiavalmiuksia ja kansalaistoimintaa sekä kannustamme sukupolvien väliseen yhteistyöhön. Tuomme yhdessä jäsenyhteisöjemme kanssa kuuluviin vanhustyön ja vanhojen ihmisten äänen. Luomme ja ylläpidämme alan verkostoja.

Osittain kyllä, VALLI ry:n lausunto keskittyy ikääntyvien ja vanhojen ihmisten näkökantaan.

VALLI ry katsoo, että hallituksen esitysluonnoksen tavoitteet sosiaalihuollon prosessien selkeyttäminen, varhaisen tuen sekä sosiaalityön ja sosiaalihoitajien aseman vahvistaminen, asiakkuusprosessien sujuvoittaminen sekä hallinnollisen työn keventäminen ovat lähtökohtaisesti kannatettavia myös ikääntyvien ja vanhojen ihmisten hyvinvoinnin näkökulmasta. Esityksessä tunnustetaan sosiaalihuollon merkitys hyvinvoinnin, osallisuuden, yhdenvertaisuuden ja sosiaalisen turvallisuuden edistäjänä.

VALLI ry korostaa, että esitykseen sisältyy merkittävä jännite: uudistuksen tavoitteena on parantaa palvelujen sujuvuutta ja kohdentumista, mutta samanaikaisesti esityksessä tavoitellaan julkisen talouden säästöjä ja asiakasmaksujen korotuksia. Ikääntyvien näkökulmasta tämä voi muodostaa riskin erityisesti niille henkilöille, joiden avuntarve on monialainen, joiden toimintakyky heikkenee vähitellen tai jotka eivät itse kykene hakeutumaan palvelujen piiriin.

Riskejä on erityisesti niiden ihmisten näkökulmasta, joilla on kasautuneita tuen tarpeita sekä heikko toimintakyky. Heille palvelut eivät ole vain kevyttä ohjausta, vaan keskeinen osa elämää, perusoikeuksien, osallisuuden, toimintakyvyn ja arjen selviytymisen turvaamista.

Esitys sisältää myös riskejä palvelutarpeiden tunnistamisen, palveluihin ohjautumisen ja riittävien palvelujen toteutumisen näkökulmasta, mikä voi heikentää asiakkaiden oikeusturvaa ja palvelujen yhdenvertaista saatavuutta.

Sosiaalihuoltolain muutos ei korvaa vanhuspalvelulakia, mutta vaikuttaa sen rinnalla. Sosiaalihuoltolain muutokset vaikuttavat siihen, miten palveluprosessit, neuvonta, ohjaus, sosiaalityö, kirjaaminen ja päätöksenteko käytännössä toteutuvat.

VALLI ry nostaa esiin, että asiakasmaksujen korotus korostuisi erityisesti iäkkäiden henkilöiden kohdalla. Pitkäaikaisen ympärivuorokautisen palveluasumisen asiakkaista suurin osa on iäkkäitä henkilöitä. Myös kotihoidon asiakkaista suurin osa on iäkkäitä. Siten voi arvioida, että ehdotettavat korotukset asiakasmaksuihin kohdistuisivat erityisesti iäkkäisiin henkilöihin ja varsinkin heidän elämänsä loppuvaiheisiin.

2 Vastaavatko ehdotukset esityksen tavoitteita?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti esityksen tavoitteista?

-

3 Lausuntopalaute luvusta 1, onko erityistä tukea tarvitsevaa asiakasta koskeva pykäläesitys 5 a § kannatettava?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti esityksen kannatettavuudesta?

VALLI ry:n näkee myönteisenä, että erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden asemaa pyritään selkeyttämään. Tämä voi vahvistaa niiden iäkkäiden ihmisten asemaa, joiden palvelujen saanti, oikeuksien toteutuminen tai tuen järjestyminen voi muutoin vaarantua esimerkiksi muistisairauden,

mielenterveysongelmien, päihdeongelmien, toimintakyvyn heikkenemisen, yksinäisyyden tai palvelujärjestelmän vaikeaselkoisuuden vuoksi.

VALLI ry toteaa, että esityksen ongelmana on, että ikääntyminen itsessään ei näyttäydy erityisen tuen perusteena. Tämä on sinänsä ymmärrettävää yhdenvertaisuusnäkökulmasta, mutta käytännössä se voi johtaa siihen, että iäkkäiden ihmisten erityinen haavoittuvuus tunnistetaan liian kapeasti. Monen iäkkään tuen tarve ei perustu vain yhteen diagnoosiin tai selkeästi rajattuun ongelmaan, vaan vähitellen kasautuviin tekijöihin: yksinäisyyteen, leskeytymiseen, toimintakyvyn alenemiseen, heikkoon digikyvykkyyteen, taloudelliseen niukkuuteen, läheisverkoston puuttumiseen tai palvelujärjestelmän vaikeaan hahmotettavuuteen.

4 Lausuntopalaute luvusta 2, onko erillinen hyvinvoinnin edistämistä koskeva 10 a § kannatettava?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti esityksen kannatettavuudesta?

VALLI ry pitää esityksessä erityisen tärkeänä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen sekä varhaisen tuen vahvistamista. Keskeistä on myös tuen ja tarpeiden varhainen tunnistaminen sekä toimivat, eri toimijoiden yhteistyössä rakentuvat palvelupolut ja tukiverkostot. Mutta VALLI korostaa että, on myös turvattava oikea-aikainen pääsy tuen ja palveluiden piiriin. On huomioitava, että ennaltaehkäisevä työ ei korvaa tai vähennä niiden asiakkaiden palveluja, joilla on selkeä palvelun tarve.

VALLI katsoo, että ennaltaehkäisevä työ, tuki toiminnot ja palvelut eivät ole toisiaan poissulkevia, vaan muodostavat yhdessä toimivan ja vaikuttavan kokonaisuuden.

VALLI ry näkee, että esityksessä tunnistetaan järjestöjen ja etsivän työn merkitys, mutta tämä näkökulma tulisi kytkeä vahvemmin ikääntyvien hyvinvoinnin edistämiseen. Etsivä vanhustyö ja järjestöjen toteuttama kohtaava työ ovat keskeisiä rakenteita kohtaamattoman avuntarpeen tunnistamisessa, luottamuksen rakentamisessa ja oikea-aikaiseen tukeen ohjautumisessa. Niiden rooli tulee huomioida sekä sääntelyn perusteluissa, toimeenpanossa että vaikutusten seurannassa.

VALLI ry pitää erittäin tärkeänä, että hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimintaan on ohjattava ja turvattava rahoitus esimerkiksi järjestöjen tekemään työhön.

5 Lausuntopalaute luvusta 3 - sosiaalityö ja sosiaaliohjaus: Ovatko ehdotukset selkeitä ja toteutettavissa olevia?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti?

VALLI ry korostaa, että sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen aseman selkeyttäminen on ikääntyvien näkökulmasta tärkeää. Erityisesti gerontologisen sosiaalityön tarve on kasvava, mutta kuten esityksessäkin tunnustetaan gerontologisen sosiaalityön määrä, on edelleen suhteellisen vähäinen palvelujärjestelmässä.

Sosiaaliohjauksen merkitys korostuu ikääntyneiden kohdalla erityisesti silloin, kun henkilö tarvitsee tukea palvelujen, etuuksien, asumisen, arjen sujuvuuden tai toimintakyvyn ylläpitämisen kokonaisuudessa. Esityksessä todetaan, että ikääntyneiden sosiaaliohjauksessa tuetaan ikääntyneiden hyvinvointia ja toimintakykyä.

VALLI ry nostaa huolena esiin, että jos sosiaalityö ja sosiaaliohjaus määritellään liian yleisellä tasolla ilman ikääntyneiden erityistarpeiden tunnustamista, riskinä on, että iäkkäiden sosiaalinen toimintakyky, osallisuus, yksinäisyys ja arjen hallinnan tuki jäävät terveydenhuollon tai kotihoidon varjoon. Tämä on erityisen tärkeää, koska ikääntyneiden palvelujärjestelmässä huomio painottuu usein fyysiseen toimintakykyyn ja hoivan tarpeeseen, vaikka tuen tarve voi olla ennen kaikkea sosiaalista, psyykkistä, yhteisöllistä tai arjen merkityksellisyyteen liittyvää.

VALLI ry nostaa esiin, että sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen perusteluissa tulee vahvistaa gerontologisen sosiaalityön ja ikääntyneiden sosiaaliohjauksen asemaa.

6 Lausuntopalaute luvusta 3 - lapsiperhepalvelu: Onko ehdotus uudesta lapsiperhepalvelusta ja siihen sisältyvästä taloudellisesta tuesta selkeä ja toteutettavissa oleva?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti?

-

7 Lausuntopalaute luvusta 3 - Onko ehdotus uudesta työikäisten toimintakyvyn ja osallisuuden tuen palvelusta selkeä ja toteutettavissa oleva?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti?

-

8 Muu lausuntopalaute lukuun 3?

VALLI ry nostaa esiin tarpeen huomioida työurien pidentymisen ja korostaa että on turvattava ikääntyvän väestön pysyminen mukana työelämässä ja työkykyisenä.

9 Lausuntopalaute sosiaalihuollon toteuttamisen alkuvaiheessa: neuvonta ja ohjaus, vireilletulo ja sosiaalihuollon asiakkuus, yhteyden saaminen sosiaalihuoltoon ja tuen tarpeen arviointi (luvut 2 ja 4) Ovatko ehdotukset selkeitä ja toteutettavissa olevia?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti?

VALLI ry nostaa esiin, että neuvonnan ja ohjauksen vahvistaminen on yksi esityksen ikääntyvien kannalta keskeisimmistä myönteisistä kohdista. Asiakirjassa todetaan, että neuvontaa ja ohjausta voidaan toteuttaa myös kotikäynneillä tilanteissa, joissa muussa palvelussa on herännyt huoli henkilön tilanteesta tai joissa on tarvetta kartoittaa elinoloihin tai elämäntilanteeseen liittyviä riskejä.

VALLI ry pitää tätä kohtaa erittäin tärkeänä etsivän vanhustyön ja kohtaavan työn näkökulmasta. Kaikki iäkkäät ihmiset eivät hae apua itse, eivät tunne palvelujärjestelmää tai eivät kykene kuvaamaan omaa avuntarvettaan oikealla tavalla. Siksi neuvonnan ja ohjauksen tulee olla muutakin kuin puhelinnumero, verkkosivu tai palvelupiste. VALLI ry korostaa, että neuvonta ja ohjaus tulee kirjata vahvemmin myös aktiiviseksi tavoittamiseksi, ei vain asiakkaan yhteydenottoon vastaamiseksi.

VALLI ry katsoo, että neuvonnan ja ohjauksen sääntelyä tulee täydentää siten, että se tunnistaa myös aktiivisen ja jalkautuvan tavoittamistyön. Ikääntyneiden kohdalla neuvonta ja ohjaus eivät voi perustua vain henkilön omaan yhteydenottoon tai digitaalisiin palveluihin vaan hyvinvointialueilla tulee olla rakenteita niiden henkilöiden tavoittamiseksi, joiden avuntarve ei muutoin tule näkyväksi.

Valli ry nostaa esiin myös huoli-ilmoitus käytänteet sekä niiden tarve valtakunnalliseen yhteneväisyyteen sekä yhteensovittamiseen palvelujärjestelmään.

Miten tuen tarpeen arviointi toteutetaan käytännössä jää esityksessä avoimeksi.

VALLI ry korostaa, että palveluihin pääsyn, palvelutarpeen arvioinnin ja siihen perustuvan ohjautumisen tulee muodostaa selkeä ja toimiva kokonaisuus, joka turvaa asiakkaan oikeuden saada tarpeenmukaista tukea oikea-aikaisesti.

10 Lausuntopalaute luvusta 4 – asiakassuunnitelma ja omatyöntekijä? Ovatko ehdotukset selkeitä ja toteutettavissa olevia?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti?

Osittain kyllä (otamme kantaa vain asiakassuunnitelmaan)

VALLI ry katsoo, että asiakassuunnitelma on tärkeä tuen jatkuvuuden, palvelujen yhteensovittamisen ja tuen vaikuttavuuden kannalta. Asiakassuunnitelman tulee perustua huolelliseen palvelutarpeen arviointiin ja johtaa asiakkaan tilanteen edellyttämiin riittäviin, oikea-aikaisiin ja pitkäjänteisiin palveluihin. Suunnitelma tulee olla ajan tasalla huomioida tilanteiden muuttuminen ja sen päivittäminen tulee perustua tilanne- ja tarvearvioon.

VALLI ry näkee tärkeänä, että on varmistettava suunnitelmien johtavan myös tosiasialliseen palvelujen toteutumiseen. Toteutumiseen liittyy VALLIn kokemuksen mukaan riskejä, mikäli käytettävissä ei ole riittäviä palveluja tai niiden saatavuus vaihtelee alueittain.

Ajan tasalla oleva asiakassuunnitelma on keskeinen myös asiakkaan oikeusturvan, tuen jatkuvuuden ja palvelupolkujen toimivuuden näkökulmasta.

11 Lausuntopalaute luvusta 4 - erityistä tukea tarvitsevan lapsen sosiaalityöntekijän asiakasmitoitus. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti?

-

12 Muu lausuntopalaute lukuun 4?

-

13 Lausuntopalaute luvusta 5 - sosiaalityöntekijän erityiset tehtävät. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti?

Sosiaalityöntekijän erityistehtävien selkeyttäminen on kannatettavaa. VALLI ry näkee että sen tulee vahvistaa niiden iäkkäiden henkilöiden oikeusturvaa, joiden tilanteet ovat monimutkaisia ja joissa tarvitaan vaativaa harkintaa, monialaista yhteistyötä ja kokonaisvastuun ottamista. Tämä on tärkeää esimerkiksi tilanteissa, joissa iäkkään henkilön palvelutarpeeseen liittyy samanaikaisesti muistisairautta, kaltoinkohtelun riskiä, asumisen ongelmia, omaishoitajan uupumista, taloudellisia vaikeuksia tai palvelujen yhteensovittamisen puutteita.

VALLI ry korostaa, että toimeenpanossa tulee varmistaa riittävä gerontologinen osaaminen ja henkilöstöresurssi. Vaativissa ikääntyneiden asiakastilanteissa tarvitaan kokonaisvaltaista sosiaalihuollon asiantuntijuutta, ei vain yksittäisiä toimenpiteitä.

14 Lausuntopalaute luvusta 5 - sosiaalihuollosta vastaava viranhaltija. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti?

-

15 Lausuntopalaute sosiaalihuollon asiakastietojen kirjaamisesta. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti?

VALLI ry korostaa, että kirjaamisen keventämisessä on varmistettava, ettei asiakkaan oikeusturva, palvelujen jatkuvuus tai kokonaisvastuun näkyvyys heikkene. Ikääntyneiden kohdalla erityisen tärkeää on kirjata myös sosiaalisen toimintakyvyn, yksinäisyyden, arjen turvallisuuden, läheisverkoston ja palvelujen yhteensovittamisen kannalta olennainen tieto.

Kirjaaminen on keskeisessä roolissa palvelutarpeen arvioinnin, asiakassuunnitelmien, palvelujen yhteensovittamisen sekä päätöksenteon perustana. Lisäksi kirjatut tiedot ovat olennaisia tilanteissa, joissa asiakkaan oikeuksia arvioidaan tai käsitellään muutoksenhaun kautta.

VALLI ry esittää huolena, että mikäli kirjaamista vähennetään tai sen tasoa kevennetään liikaa, voi syntyä riski, että asiakkaan tilanne, tuen tarve, sovitut toimenpiteet ja palvelujen toteutuminen eivät tule riittävästi dokumentoiduiksi. Tämä voi heikentää asiakkaan asemaa esim. tilanteissa, joissa työntekijä vaihtuu, asiakas siirtyy palvelusta toiseen tai palvelutarve muuttuu.

VALLI ry näkee mahdollisuuksia kirjaamisen kehittämiseen ja tehostamiseen sekä niiden hyödyntämiseen teknologiaa ja tekoälyä hyödyntäen.

16 Lausuntopalaute asiakasmaksuihin ehdotetuista muutoksista?

VALLI ry esittää vakavan huolen siitä että, asiakasmaksujen korotus korostuu erityisesti iäkkäiden henkilöiden kohdalla. Pitkäaikaisen ympärivuorokautisen palveluasumisen asiakkaista suuri osa on iäkkäitä henkilöitä. Myös kotihoidon asiakkaista suuri osa on iäkkäitä. Siten voi arvioida, että ehdotettavat korotukset asiakasmaksuihin kohdistuisivat erityisesti iäkkäisiin henkilöihin ja heidän elämänsä loppuvaiheisiin.

VALLI ry korostaa, että asiakasmaksujen muutoksia arvioitaessa on huomioitava niiden vaikutukset ikääntyneisiin ja varsinkin heikossa taloudellisessa ja sosiaalisessa asemassa oleviin asiakkaisiin. Asiakasmaksujen korotuksia ei tule toteuttaa ilman velvoittavaa vaikutusten seuranta erityisesti pienituloisten ja paljon palveluja tarvitsevien ikääntyneiden osalta. Maksujen alentamista ja perimättä jättämistä koskevien mahdollisuuksien tulee toteutua aktiivisesti viranomaisaloitteisesti, ei vain asiakkaan oman hakemisen varassa.

VALLI ry näkee erittäin tärkeänä että, asiakasmaksujen vaikutuksia ei tule arvioida vain yksittäisen maksun näkökulmasta. Iäkkään ihmisen talouteen vaikuttavat samanaikaisesti asumiskustannukset, lääkemenot, terveydenhuollon maksut, kuljetuskustannukset, palvelumaksut sekä mahdolliset etuusmuutokset. Näiden yhteisvaikutus voi olla huomattava. VALLI ry korostaa että on tärkeää varmistaa, että palvelut säilyvät tosiasiallisesti saavutettavina myös niille asiakkaille, joilla ei ole taloudellisia mahdollisuuksia osallistua maksullisiin palveluihin.

Monille ikääntyville ja vanhoille ihmisille pienetkin maksut voivat muodostaa esteen palveluihin hakeutumiselle tai palveluissa pysymiselle, mikä voi johtaa tuen viivästymiseen, tilanteiden vaikeutumiseen ja myöhemmin raskaampien palvelujen tarpeeseen.

17 Lausuntopalaute muista säädösmuutosehdotuksista?

VALLI ry nostaa esiin, että ikääntyvien näkökulmasta ongelmana on, että useat muutokset vaikuttavat samanaikaisesti. Jos esimerkiksi asiakasmaksut nousevat, palveluprosessit muuttuvat, kirjaamisveloitteet kevenevät ja hyvinvointialueiden rahoituspaine kasvaa, kokonaisvaikutus voi olla iäkkäälle ihmiselle heikentävä, vaikka yksittäinen muutos näyttäisi hallinnollisesti perustellulta.

VALLI ry korostaa, että esitykset tulee arvioida ikääntyvien osalta yhteisvaikutuksina, ei vain hallinnollisina tai yksittäisinä lakiteknisinä muutoksina. Erityisesti tulee arvioida vaikutukset palvelujen saatavuuteen, palveluihin hakeutumiseen, toimeentuloon ja oikeusturvaan.

18 Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotusten taloudellisista vaikutuksista?

Ei

Perustelut tiiviisti?

Luonnos antaa heikon kuvan taloudellisista vaikutuksista ikääntyvien hyvinvoinnin näkökulmasta.

Esityksen taustalla on merkittävä säästötavoite. Hallituksen esityksen taustassa todetaan, että sosiaalihuoltoon kohdistuu 100 miljoonan euron säästötavoite, josta 50 miljoonaa euroa vuonna 2027 ja täysi 100 miljoonaa euroa vuodesta 2028 alkaen.

VALLI ry esittää, että ikääntyvien näkökulmasta tämä on merkittävä riski. Vaikka säästöjä perustellaan prosessien tehostamisella ja hallinnollisen työn keventämisellä, käytännössä säästöt voivat kohdistua henkilöstöresursseihin, palvelujen saatavuuteen, ennaltaehkäisevään työhön ja matalan kynnyksen tukeen.

Esityksessä tunnustetaan, että ennaltaehkäisevään työhön panostaminen on jo nykyisin taloustietojen perusteella vaatimattomalla tasolla, vaikka sillä voitaisiin pitkällä aikavälillä säästää sote-kustannuksissa. Asiakirjassa todetaan myös, että hyvinvointialueiden taloudelliset säästöt ovat kohdistuneet hyvinvoinnin edistämisen työhön ja resursseja on vähennetty koordinoinnista sekä asukkaille suunnattujen palvelujen käytännön toteuttamisesta.

VALLI ry korostaa, että tämä on ikääntyvien kannalta erittäin kriittinen havainto. Jos ennaltaehkäisevä työ, yhteisösosiaalityö, etsivä työ ja järjestöyhteistyö heikkenevät, palvelujärjestelmä reagoi vasta myöhemmin ja raskaammassa vaiheessa.

VALLI ry näkee erittäin tärkeänä että, asiakasmaksujen vaikutuksia ei tule arvioida vain yksittäisen maksun näkökulmasta.

VALLI esittää, että taloudellisten vaikutusten arvioinnissa tulee nykyistä selvemmin erottaa lyhyen aikavälin säästövaikutukset ja pitkän aikavälin kustannukset. Ennaltaehkäisevän työn, etsivän työn, yhteisösosiaalityön ja järjestöyhteistyön heikentäminen voi lisätä raskaampien palvelujen tarvetta ja kasvattaa kustannuksia myöhemmin.

19 Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotusten muista vaikutuksista ja yhteisvaikutuksista?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti?

Esitys tunnistaa vaikutuksia perus- ja ihmisoikeuksiin, yhdenvertaisuuteen, hyvinvointiin, terveyteen, turvallisuuteen ja järjestöjen toimintaan. VALLI ry näkee että tämä on tärkeää, koska ikääntyvien

hyvinvointi ei rakennu vain sosiaali- ja terveyspalveluista, vaan myös osallisuudesta, yhteisöistä, turvallisuudesta, asumisesta, neuvonnasta, järjestötoiminnasta ja arjen merkityksellisistä suhteista.

Yhteisvaikutusten arviointi jää kuitenkin ikääntyvien kannalta liian yleiselle tasolle. Erityisesti tulisi arvioida, miten samanaikaiset muutokset vaikuttavat niihin iäkkäisiin, jotka ovat jo valmiiksi heikossa asemassa. Tärkeitä yhteisvaikutuksia ovat esimerkiksi: asiakasmaksujen korotukset – pienituloisuus, palvelujen keskittäminen - liikkumisen vaikeudet, digitalisaatio - heikko digiosallisuus, henkilöstövaje - palvelutarpeen kasvu, läheisverkoston puute – yksinäisyys, säästöpainne - ennaltaehkäisevän työn väheneminen sekä ohjauksen keventyminen - palvelujärjestelmän monimutkaisuus. VALLI ry korostaa, että tekijät voivat yhdessä lisätä kohtaamatonta avuntarvetta, turvattomuutta ja palveluihin hakeutumisen viivästymistä.

VALLI ry esittää, että yhteisvaikutusten arviointia tulee täydentää erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien ikääntyneiden näkökulmasta. Arvioinnissa tulee huomioida palvelujen saatavuus, taloudellinen kuormitus, digitaalinen saavutettavuus ja osallisuus, toimintakyvyn heikkeneminen, yksinäisyys, läheisverkoston puute ja palvelujärjestelmän katveet.

Kankkonen Tom
Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto Valli ry